

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0969
Název školy	Gymnázium Česká a Olympijských nadějí, České Budějovice, Česká 64
Název materiálu	VY_32_INOVACE_ZSV_1_4_ZIK_03_PROTEKTORAT_CECH Y_A_MORAVA
Autor	Mgr. Martin Zikmunda
Tematický okruh	Antisemitismus a holocaust
Ročník	1. – 4.
Datum tvorby	25.12.2013
Anotace	Protektorát Čechy a Morava
Metodický pokyn	Pracovní list je určen jako výuková pomůcka se zaměřením na mezipředmětové vztahy předmětů dějepis, základy společenských věd, zeměpis i jako materiál k samostudiu. Možnosti využití: promítání, práce jednotlivců nebo dvojic u PC, vtištění pracovního listu.
Pokud není uvedeno jinak, použitý materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Pracovní list

Protektorát Čechy a Morava

Využitelné pomůcky:

Atlas světa, Slovník cizích slov, internetové zdroje

Seznam citací:

¹ AUTOR NEUVEDEN. *Židé v Protektorátu Čechy a Morava* [online]. [cit. 25.12.2013].

Dostupný na WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDid%C3%A9_v_Protektor%C3%A1tu_%C4%8Cechy_a_Morava

² AUTOR NEUVEDEN. *Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava* [online]. [cit. 25.12.2013]. Dostupný na WWW:

http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDnos_o_z%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_Protektor%C3%A1tu_%C4%8Cechy_a_Morava

³ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“ za dodržení „Licenční podmínky užití obrázků České kliparty“

⁴ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“ za dodržení „Licenční podmínky užití obrázků České kliparty“

Výchozí text

Protektorát Čechy a Morava¹

Dne 15. března 1939 obsadila nacistická vojska po nátlaku na prezidenta Emila Háchu Druhou republiku. Následujícího dne vydal Adolf Hitler Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava. V té době se oficiálně nacházelo na území nově zřízeného Protektorátu 118.310 osob, které splňovaly nacistickou definici pojmu Žid ve skutečnosti je však toto číslo zpětným dopočtem, který nezahrnuje Židy, jež dokázali v prvních chaotických týdnech okupace ze země prchnout nebo si zajistit falešné dokumenty.

Ještě do konce března bylo Židům zakázáno pracovat jako právníci či zaměstnanci veřejných institucí a byly výrazně omezeny jejich možnosti prodávat, pronajímat či darovat svůj nemovitý majetek. Protizidovská opatření nevycházela jen od okupační správy, ale mnohdy také od české vlády. Během Druhé republiky totiž obrovsky vzrostl šovinismus a antisemitismus, který měl zamaskovat neúspěchy českých politiků, jež vyvrcholily Mnichovskou dohodou. Tyto tendence však byly kvůli britskému slibu ekonomické podpory doposud potlačovány. Se vstupem okupačních vojsk ovšem tento důvod vzal za své a česká vláda stejně jako nacistická správa usilovala o arizaci židovských podniků (například ministerstvo zemědělství donutilo rezignovat židovské představitele ve strategicky významné Obilní společnosti). Česká vláda se tak snažila arizaci posílit svou vlastní pozici.

Hitler sice záhy po zřízení Protektorátu rozhodl, že Protektorát si má židovskou otázku vyřešit sám, a v souladu s tím Eliášova vláda připravila návrh dalších protizidovských opatření. Říšský protektor Konstantin von Neurath však navrhovaná nařízení neschválil, protože by nežádoucím způsobem posilovala pozici české vlády. Dne 21. června 1939 vydal Neurath své vlastní nařízení, které bylo založeno na principech norimberských zákonů, a výrazně omezovalo Židům možnost disponovat se svým jměním. Ke správě židovského majetku mohl být podle tohoto Neurathova nařízení určen nucený správce. Tímto výnosem rovněž zanikla možnost české vlády podílet se na arizaci židovského vlastnictví, čímž se z arizace stala čistá germanizace. Neurathovo nařízení rovněž přinášelo velmi širokou definici židovského podniku, takže bylo možné arizovat i podniky, kde měli Židé i jen nepatrné zastoupení.

Protizidovskou aktivitu vyvíjely také obecní samosprávy a část místního obyvatelstva. V některých městech docházelo k zatýkání Židů, uzavírání židovských institucí či konfiskacím židovského majetku. Několik Němců vypálilo olomouckou či frýdeckou synagogu, pozadu však nezůstali ani čeští fašisté, kteří vypálili jihlavskou synagogu, poškodili dobříšskou synagogu, v Příbrami uspořádali protizidovský pogrom a v Brně prováděli proti Židům výtržnosti. Na druhou stranu část (zejména českého) obyvatelstva projevovala s Židy solidaritu, což zástupce říšského ministerstva zahraničí v Protektorátu Kurt Ziemke odůvodnil takto: „... náš postup proti Židům se jeví Čechovi jako předzvěst našeho pozdějšího zacházení s ním.“ Většina populace však vůči perzekuci Židů projevovala lhostejnost či pasivitu.

Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava²

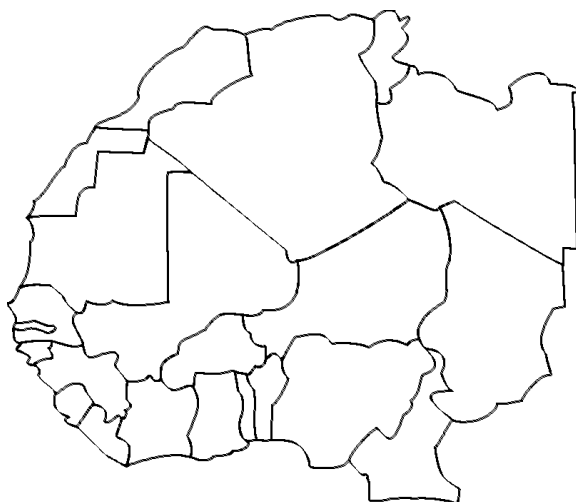
Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava vydal 16. března 1939 Adolf Hitler v Praze. Výnos byl zveřejněn ve Sbírce zákonů pod č. 75/1939 Sb. Tímto výnosem byl vytvořen na okupovaném území Československa Protektorát Čechy a Morava. Výnos byl

¹ AUTOR NEUVEDEN. *Židé v Protektorátu Čechy a Morava* [online]. [cit. 25.12.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDid%C3%A9_v_Protektor%C3%A1tu_%C4%8Cechy_a_Morava

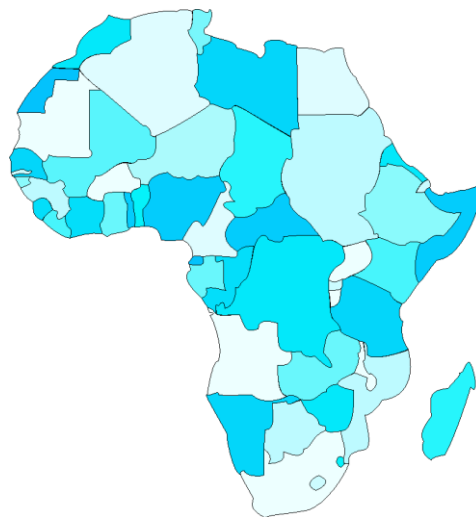
² AUTOR NEUVEDEN. *Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava* [online]. [cit. 25.12.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDnos_o_z%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_Protektor%C3%A1tu_%C4%8Cechy_a_Morava

16. března 1939 uveřejněn na prvních stranách všech českých novin. Při formulaci výnosu byla za vzor údajně použita protektorátní smlouva mezi Francií a tuniským bejem z roku 1881.

1. Označ na mapách polohu Tuniska. Jaké mělo politické zřízení v době 2. světové války a jaké politické zřízení má v současnosti? K řešení můžeš použít internetové zdroje. Se souhlasem učitele můžeš také použít atlas.

Západní Afrika³

Afrika³

2. Která tvrzení o šovinismu jsou pravdivá? Správnou možnost označ. Více jak jedna odpověď je správná. Se souhlasem učitele můžeš použít Slovník cizích slov.

- krajní podoba nacionalismu, je to slepá víra v nadřazenost svého národa a méněcennost národů jiných
- snaha o rovnoprávnost žen
- může souviset s iredentou¹, rasismem a antisemitismem
- vyhlazování (vyvražďování) skupin obyvatelstva z národnostních, rasových, politických nebo náboženských důvodů
- násilné připojení území jednoho státu nebo jeho části jiným státem
- vměšování státu do vnitřních záležitostí jiného státu, popř. do jeho vztahů s jiným státem

3. Která tvrzení jsou v souladu s uvedeným textem. Správnou možnost označ. Více jak jedna odpověď je správná.

Hitler sice záhy po zřízení Protektorátu rozhodl, že Protektorát si má židovskou otázku vyřešit sám, a v souladu s tím Eliášova vláda připravila návrh dalších protizidovských opatření. Říšský protektor Konstantin von Neurath však navrhovaná nařízení neschválil, protože by nežádoucím způsobem posilovala pozici české vlády. Dne 21. června 1939 vydal Neurath své vlastní nařízení, které bylo založeno na principech norimberských zákonů, a výrazně omezovalo Židům možnost disponovat se svým jměním.

- Eliášova vláda návrh protizidovských opatření prosadila.
- Neurathova protizidovská nařízení byla obdobná norimberským zákonům.
- Konstantin von Neurath nevydal vlastní nařízení o židovském majetku.
- Eliášova vláda neprosadila návrh protizidovských opatření.
- Konstantin von Neurath byl říšský protektor.

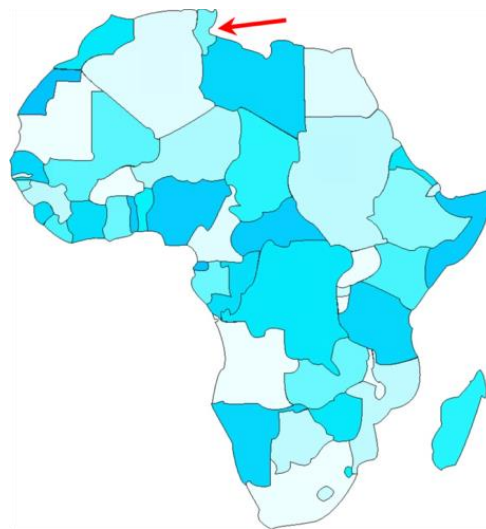
³ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“ za dodržení „Licenční podmínky užití obrázků České kliparty“

Řešení

1. Označ na mapách polohu Tuniska. Jaké mělo politické zřízení v době 2. světové války a jaké politické zřízení má v současnosti? K řešení můžeš použít internetové zdroje. Se souhlasem učitele můžeš také použít atlas.

Západní Afrika⁴

Afrika⁴

V době vypuknutí 2. světové války bylo Tunisko monarchií. Vládl zde Ahmad II. Bej. Formálně bylo toto území nazýváno jako **Francouzský protektorát Tunisko**.

Roku 1881 francouzská vojska obsadila Tunis a 12. 11. 1881 Muhammad as-Sádiq Bej (známý jako tuniský bej) podepsal v Bardu smlouvu o francouzské okupaci, proti níž Itálie marně protestovala (měla stejné koloniální zájmy v severní Africe jako Francie). 8. 6. 1883 byl smlouvou z Marsy ustaven francouzský protektorát nad Tuniskem.

Titul **bej** byl užíván v době existence Osmanské říše. Jednalo se o vojenskou hodnost velitele s rozsáhlými pravomocemi nad konkrétním územím. Po zániku Osmanské říše tento titul převzala i Francie a formálního vládce Tunisu titulovala bej. V době vyhlášení nezávislosti na Francii (1956) bylo dále Tunisko monarchií a tehdejší bej Muhammad VIII. se prohlásil **sultánem**. Tunisko se na krátkou dobu stalo monarchií – **sultanátem** (20. 3. 1956 – 25. 7. 1957). Od 25. 7. 1957 je Tunisko **republikou**, přesněji **prezidentskou republikou**.

2. Která tvrzení o šovinismu jsou pravdivá? Správnou možnost označ. Více jak jedna odpověď je správná. Se souhlasem učitele můžeš použít Slovník cizích slov.

- krajní podoba nacionalismu, je to slepá víra v nadřazenost svého národa a méněcennost národů jiných (správně)
- ~~snaha o rovnoprávnost žen~~ (špatně – jde o feminismus)
- může souviset s iredentou¹, rasismem a antisemitismem (správně)
- ~~vyhlazování (vyvražďování) skupin obyvatelstva z národnostních, rasových, politických nebo náboženských důvodů~~ (špatně – jde o genocidu)
- ~~násilné připojení území jednoho státu nebo jeho části jiným státem~~ (špatně – jde o anexi)
- ~~vměšování státu do vnitřních záležitostí jiného státu, popř. do jeho vztahů s jiným státem~~ (špatně – jde o intervenci)

⁴ Obrázek zpracován pomocí volného softwaru „Zoner Callisto 5 FREE“ za dodržení „Licenční podmínky užití obrázků České kliparty“

3. Která tvrzení jsou v souladu s uvedeným textem. Správnou možnost označ. Více jak jedna odpověď je správná.

Hitler sice záhy po zřízení Protektorátu rozhodl, že Protektorát si má židovskou otázku vyřešit sám, a v souladu s tím Eliášova vláda připravila návrh dalších protizidovských opatření. Říšský protektor Konstantin von Neurath však navrhovaná nařízení neschválil, protože by nežádoucím způsobem posilovala pozici české vlády. Dne 21. června 1939 vydal Neurath své vlastní nařízení, které bylo založeno na principech norimberských zákonů, a výrazně omezovalo Židům možnost disponovat se svým jměním.

- a) ~~Eliášova vláda návrh protizidovských opatření prosadila.~~
- b) **Neurathova protizidovská nařízení byla obdobná norimberským zákonům.** (správně)
- c) ~~Konstantin von Neurath nevydal vlastní nařízení o židovském majetku.~~
- d) **Eliášova vláda neprosadila návrh protizidovských opatření.** (správně)
- e) **Konstantin von Neurath byl říšský protektor.** (správně)

4. Napiš vhodná synonyma ke slovům ARIZACE a GERMANIZACE. Termíny vysvětli. Jak tedy lze rozumět větě ve výchozím textu: ... Tímto výnosem rovněž zanikla možnost české vlády podílet se na arizaci židovského vlastnictví, čímž se z arizace stala čistá germanizace. ...?

ARIZACE

GERMANIZACE

KONFISKACE	PONĚMČOVÁNÍ
-------------------	--------------------

Arizace – konfiskace židovského majetku, tzv. „odžidovštění“, v nacistickém Německu a v Německem okupovaných zemích, popř. v satelitních státech (např. Slovensko), a jeho převod do vlastnictví tzv. árijců během 2. světové války. V protektorátě Čechy a Morava byla arizace zahájena nařízením říšského protektora z 21. 6. 1939.

Germanizace – poněmčování neněmeckého obyvatelstva. Většinou se týkala obyvatelstva slovanského původu.

Protektorátní vláda neměla možnost dosadit do arizovaných, původně židovských, podniků české správce. Do vedení podniků byli jmenováni pouze němečtí správci, fakticky takové podniky byly v německých rukou s německým úřednictvem a německou agendou.

5. Křížovka

Tajenka: Místo, kde se Židé shromažďují ke společným bohoslužbám.

Pro úspěšné vyluštění křížovky najdeš většinu potřebných informací v doprovodném textu. Pokud si nebudeš vědět rady, neváhej se zeptat svého učitele. Hodně štěstí při luštění.

1.	A	N	T	I	S	E	M	I	T	I	S	M	U	S
	2.	H	E	Y	D	R	I	CH						
	3.	V	Ý	N	O	S								
4.	N	E	U	R	A	T	H							
	5.	P	O	G	R	O	M							
				6.	O	K	U	P	A	C	E			
				7.	G	H	E	T	T	O				
8.	H	Á	CH	A										

1. Nenávisť vůči ž/Židům a všemu židovskému.
2. Příjmení druhého říšského protektora Protektorátu Čechy a Morava.
3. Forma vyhlášení zřízení Protektorátu Čechy a Morava.
4. Příjmení prvního říšského protektora Protektorátu Čechy a Morava.
5. Protizidovská demonstrace spojená s útoky na židovský majetek a čtvrtě.
6. Násilné obsazení cizího území.
7. Židovská ohraničená čtvrtě.
8. Příjmení prezidenta Protektorátu Čechy a Morava.

6. Jak se jmenoval první předseda protektorátní vlády Protektorátu Čechy a Morava?

Pouze jedna možnost je správná. U ostatních jmen uveď jejich profesní zařazení. Potřebné informace nalezněš ve výchozím textu.

- a) ~~Konstantin von Neurath~~ (špatně – říšský protektor)
- b) ~~Emil Hácha~~ (špatně – protektorátní prezident)
- c) ~~Kurt Zienke~~ (špatně – zástupce říšského ministerstva zahraničí v Protektorátu)
- d) **Alois Eliáš** (správně)

ⁱ úsilí připojit území národnostní menšiny v jednom státě k sousednímu státu, obývanému tímž (zde ovšem většinovým, státotvorným) národem